

Sygn. akt III AUa 242/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 października 2013 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grażyna Horbulewicz
Sędziowie:	SSA Michał Bober SSO del. Lucyna Ramlo (spr.)
Protokolant:	sekr.sądowy Lidia Pedynkowska

po rozpoznaniu w dniu 18 października 2013 r. w Gdańsku

sprawy W. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji W. S.

od wyroku Sądu Okręgowego we Włocławku IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 listopada 2012 r., sygn. akt IV U 540/12

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 242/13

UZASADNIENIE

W. S. wniósł odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. z dnia 14 maja 2012 r. odmawiającej mu prawa do emerytury.

W uzasadnieniu odwołania wnioskodawca żądał ponownego rozpoznania sprawy i uznania jego zatrudnienia w warunkach szczególnych. Wywodził, że nie posiada innych dokumentów oprócz świadectw pracy na poparcie swoich twierdzeń na okoliczność wykonywania pracy w zakładach: SKR W., SKR w R., (...) we W. - (...) w R., Przedsiębiorstwo (...) w B. oraz Zakładzie Produkcji (...) w R.. Wnosił o przesłuchanie świadków na okoliczność jego pracy wykonywanej w szczególnych warunkach.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych podtrzymał zaskarżoną decyzję i wniósł o oddalenie odwołania.

Organ rentowy podniósł, że w jego ocenie wnioskodawca nie spełnia przesłanek do przyznania mu emerytury w obniżonym wieku, albowiem nie udowodnił wymaganego 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach. Zdaniem organu rentowego wnioskodawca udowodnił na dzień 1 stycznia 1999 r. 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, ale nie udowodnił prawidłowo żadnego okresu pracy w szczególnych warunkach. Wnioskodawca nie pozostaje w stosunku pracy i nie przystąpił do OFE.

Zakład nie uwzględnił do prawa okresu zatrudnienia wnioskodawcy w zakładach:

1. SKR W. w okresie od 2.11.1973r. do 17.06.1976r. na stanowisku traktorzysty;
2. SKR w R. - Zakład Usług (...) G. od 18.06.1976r. do 19.04. 1982r. na stanowisku traktorzysty;
3. Wojewódzkie Przedsiębiorstwo (...) we W. (...) w R. w okresie od 20.04.1982r. do 31 marca 1983r. na stanowisku kierowcy ciągnika;
4. Przedsiębiorstwo (...) w B. Zakład w R. na stanowisku palacza kotłowego w okresie od 22.06.1987 r. do 8.03.1992 r.
5. Zakład Produkcji (...) w R. w okresie od 9.03.1992 r. do 31.05.1994 r. na stanowisku palacza.

Organ rentowy odmawiając zaliczenia powyższych okresów zatrudnienia jako pracy w szczególnych warunkach uznał, iż nie ma podstaw do tego albowiem wnioskodawca nie przedstawił świadectw wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

Powołując się na art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentowych i rentach Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 17 grudnia 1998r. w związku z § 2 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, organ rentowy uznał decyzję za zasadną.

Sąd Okręgowy we Włocławku IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 23 listopada 2012 r. oddalił odwołanie ubezpieczonego od decyzji organu rentowego z dnia 14 maja 2012 r. wskazując następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne jako podstawę rozstrzygnięcia:

W. S. urodził się (...)r. W dniu 21 marca 2012r. złożył wniosek o emeryturę. Wnioskodawca nie kontynuuje zatrudnienia i nie jest członkiem OFE.

W okresie od 18.06.1976r. do 19.04.1982r. W. S. był zatrudniony w (...) w R. - Zakład Usług (...) w G. na stanowisku traktorzysty. W tym czasie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracę kierowcy ciągnika wymienioną w wykazie A dział VIII poz. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze oraz w dziale VIII poz. 3 pkt 1 wykazu stanowiącego załącznik nr 1 do uchwały nr 24 Zarządu Krajowego Związku (...), K. i organizacji rolniczych z 14 czerwca 1983r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w jednostkach organizacyjnych kółek rolniczych, co stanowi 5 lat 10 m-cy.

W okresie od 22.06.1987r. do 8.03.1992r. wnioskodawca był zatrudniony w Przedsiębiorstwie Produkcji (...) w B., początkowo na stanowisku betoniarza prefabrykatów.

Od 1 czerwca 1988r. do 8 marca 1992r. wnioskodawca pracował na stanowisku palacza kotłowego, pracę wykonywał w Zakładzie w R.. W tym czasie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace nie zautomatyzowane palaczy i rusztowych kotłów parowych typu przemysłowego, wymienionym w wykazie A dział XIV poz. 1 cyt. rozporządzenia RM z 7 lutego 1983r. oraz w wykazie A dział V poz. 18 pkt 1 stanowiącego załącznik nr 1 do zarządzenia Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych w sprawie wykazu stanowisk pracy w zakładach pracy nadzorowanych przez Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, na których są wykonywane prace

w szczególnych warunkach uprawniające do wcześniejszego przejścia na emeryturę oraz do wzrostu emerytury lub renty, co stanowi okres 3 lat, 9 m-cy i 7 dni.

W okresie od 9.03.1992r. do 31.05.1994r. wnioskodawca był zatrudniony w Zakładzie Produkcji (...) w R. jako palacz. Obsługiwał ten sam nieautomatyzowany piec parowy typu przemysłowego, jak w czasie zatrudnienia w (...).

Po rozpoznaniu wniosku W. S. decyzją dnia 14 maja 2012r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury. Organ ustalił, że na dzień 1 stycznia 1999r. wnioskodawca udowodnił ogólny staż uprawniający do emerytury w wymiarze 25 lat, ale nie udowodnił żadnego okresu pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Zakład nie uwzględnił do prawa okresów zatrudnienia w zakładach:

- 1) SKR W. w okresie od 2.11.1973r. do 17.06.1976r. na stanowisku traktorzysty;
- 2) SKR w R. - Zakład Usług (...) G. od 18.06.1976r. do 19.04. 1982r. na stanowisku traktorzysty;
- 3) Wojewódzkie Przedsiębiorstwo (...) we W. -(...) w R. w okresie od 20.04.1982r. do 31.03.1983r. na stanowisku kierowcy ciągnika;
- 4) Przedsiębiorstwo (...) w B. Zakład w R. na stanowisku palacza kotłowego w okresie od 22.06.1987r. do 8.03.1992r.;
- 5) Zakład Produkcji (...) w R. w okresie od 9.03.1992r. do 31.05.1994iV. na stanowisku palacza;

albowiem wnioskodawca nie przedstawił żadnego świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

Powyższych ustaleń Sąd Okręgowy dokonał w oparciu o dokumenty zgromadzone w aktach emerytalnych oraz aktach osobowych albowiem żadna ze stron postępowania nie kwestionowała ich autentyczności. Brak było zatem w ocenie Sądu Okręgowego przesłanek by odmówić im przymiotu wiarygodności.

Sąd Okręgowy nadał również przymiot wiarygodności zeznaniom świadków R. K. jako spójnym i zgodnym w całości z pozostałym materiałem dowodowym. Natomiast zeznaniom świadków J. N. i S. S. oraz wnioskodawcy co do zakresu faktycznie wykonywanych prac w okresie zatrudnienia wnioskodawcy w SKR w W. i (...) w B. Sąd nadał przymiot wiarygodności jedynie w części, w jakiej nie pozostają w sprzeczności z sobą wzajemnie oraz z dokumentami zgromadzonymi w sprawie.

Wnioskodawca urodził się (...)r., a zatem w chwili złożenia wniosku ani w chwili wyrokowania w sprawie nie spełniał wymogu posiadania ustawowego wieku emerytalnego określonego w art. 24 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (dalej: ustawy emerytalnej) tj. 65 lat. A zatem mógłby nabyć wcześniejszą emeryturę tylko na podstawie przepisu art. 184 w zw. z art. 32 ustawy emerytalnej.

Zgodnie z brzmieniem art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem.

Zgodnie z art. 32 ust. 1 ustawy emerytalnej ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1. Zgodnie z art. 32 ust. 2 dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Art. 32 ust. 4 stanowi dalej, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, tj. przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz przepisów resortowych wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia.

Spór w rozpoznawanej sprawie sprowadzał się zatem od ustalenia czy wnioskodawca może wykazać się co najmniej 15-letnim okresem zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

W. S. twierdził, że wykonywał pracę w szczególnych warunkach na stanowisku kierowcy ciągnika i palacza kotłowego w okresie swego zatrudnienia w pięciu zakładach pracy. Na tę okoliczność nie przedstawił jednak ani jednego świadectwa | wykonywania prac w szczególnych warunkach. Za dowód na okoliczność charakteru jego zatrudnienia i rodzaju obowiązków pracowniczych u tychże pracodawców przedstawił zeznania świadków: J. N., R. K. i S. S..

Z kolei ZUS Oddział w T. stanął na stanowisku, że wprawdzie wnioskodawca udowodnił na dzień 1 stycznia 1999r. wymagany dla mężczyzn ogólny okres składkowy i nieskładkowy tj. 25 lat, ale nie udowodnił wymaganych 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Zdaniem Sądu Okręgowego na uwzględnienie zasługiwało stanowisko organu rentowego.

Przepis §2 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze stanowi w ust. 1, że okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

2. Okresy pracy, o których mowa w ust. 1, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy.

Paragraf 3 cyt. rozporządzenia stanowi natomiast, że za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwany dalej „wymaganym okresem zatrudnienia”, uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia. Następnie według § 4 ust. 1 rozporządzenia pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W ocenie Sądu pierwszej instancji na mocy § 22 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno- rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń okresy zatrudnienia mogą być udowodnione zeznaniami świadków, gdy zainteresowany wykaże, że nie może przedstawić zaświadczenia zakładu pracy. Zeznania świadków przedstawia osoba ubiegająca się o przyznanie świadczenia. Jednocześnie w przypadku zakwestionowania świadectwa, ubezpieczony może wykazać okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Sąd Okręgowy wskazał, że postępowanie przed sądem w sprawach emerytalnych ma charakter kontradyktoryjny. Na ubezpieczonym ciąży obowiązek udowodnienia okresów zatrudnienia uprawniających do emerytury w obniżonym wieku. Organ rentowy może zakwestionować dokument w postaci świadectwa wykonywania pracy w szczególnych

warunkach, jeżeli budzi ono istotne wątpliwości. Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2009 r. w sprawie I UK 77/09 organ rentowy samodzielnie stwierdza spełnienie przesłanek do nabycia prawa do świadczenia, nie wiążą go zapatrywania podmiotów wystawiających dokumenty przedkładane przez wnioskodawców na temat kwalifikacji prawnej zdarzeń mających znaczenie dla oceny wniosku.

W. S. złożył do akt organu rentowego jedynie ogólne świadectwa pracy, a i to za wyjątkiem okresu zatrudnienia w Spółdzielni Kółek Rolniczych w W.. Wnioskodawca wywodził, że nie wydano mu innych dokumentów potwierdzających wykonywanie pracy w szczególnych warunkach, a obecnie pracodawcy, u których taką pracę świadczył już nie istnieją. Co do okresu zatrudnienia w SKR w W. dowodził, iż świadectwo pracy mu zaginęło, a akta osobowe pracowników spółdzielni zostały zniszczone. Wobec tego okres zatrudnienia w SKR w W. od 2 listopada 1973r. do 17 czerwca 1976r. (2 lata 5 m-cy i 15 dni) został mu zaliczony przez organ rentowy do ogólnego okresu podlegania ubezpieczeniu tylko na podstawie zeznań świadków.

Po dokładnej analizie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego Sąd Okręgowy we Włocławku stwierdził, iż do okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach można wnioskodawcy zaliczyć jedynie okresy zatrudnienia w SKR w R. (5 lat 10 m-cy), w Przedsiębiorstwie (...) (3 lata 9 m-cy i 7 dni) oraz w Zakładzie Produkcji (...) w R. (2 lata 2 m-ce i 22 dni). Łącznie stanowi to okres 11 lat 10 m-cy i 19 dni wobec wymaganych co najmniej 15 lat.

Zdaniem Sądu okres pracy w SKR w R. na stanowisku kierowcy ciągnika wymienionym w wykazie A dział VIII poz. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze oraz w dziale VIII poz. 3 pkt 1 wykazu stanowiącego załącznik nr 1 do uchwały nr 24 Zarządu Krajowego Związku (...), K. i organizacji rolniczych z 14 czerwca 1983r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w jednostkach organizacyjnych kółek rolniczych, został w sposób wiarygodny udowodniony poprzez dokumenty zgromadzone w aktach osobowych wnioskodawcy poparte spójnymi zeznaniami świadka R. K. oraz samego wnioskodawcy. Z dowodów tych w sposób spójny i nie budzący wątpliwości wynika, że wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę na stanowisku kierowcy ciągnika wykonując zarówno prace rolnicze polowe jak i prace w transporcie.

Okres pracy w Przedsiębiorstwie (...) na stanowisku palacza kotłowego oraz okres pracy w Zakładzie Produkcji (...) w R. na tożsamym stanowisku można również zaliczyć do okresu pracy w warunkach szczególnych. Zatrudnienie na stanowisku palacza, zakwalifikowane zgodnie z wykazem A dział XIV poz. 1 rozporządzenia RM z 7 lutego 1983r. zostało wykazane w sposób wiarygodny dokumentami w postaci angażu w aktach osobowych oraz świadectw pracy. Podkreślić jednakże należy, że okres zatrudnienia w (...) może być zaliczony do okresu pracy w szczególnych warunkach na stanowisku palacza kotłowy przemysłowych jedynie od 1 czerwca 1988r. albowiem dopiero z tym dniem powierzono wnioskodawcy pracę na tym stanowisku i angaż z dnia 10 czerwca 1988r.). W tym zakresie nie można dać wiary zeznaniom świadka S. S., iż wnioskodawca był w tym zakładzie zatrudniony cały czas na stanowisku palacza. Zdaniem Sądu zachowane dokumenty stanowią bardziej wiarygodny dowód niż świadek albowiem pamięć ludzka bywa zawodna, a po upływie kilkunastu czy kilkudziesięciu lat od zatrudnienia wnioskodawcy, świadek mógł pomylić okoliczności z tym związane z okolicznościami pracy innych pracowników.

Odnośnie zatrudnienia w SKR W. Sąd zważył, że brak podstaw do zaliczenia tego okresu do okresów pracy w szczególnych warunkach. Jedynie na podstawie zeznań świadka jak i samego wnioskodawcy, wobec braku dokumentacji osobowej w tym przynajmniej ogólnego świadectwa pracy potwierdzającego zatrudnienie na stanowisku kierowcy ciągnika, nie można ustalić czy wnioskodawca wykonywał taką pracę stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Podkreślenia wymaga bowiem, że praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 22 stycznia 2008 r., IUK 210/07, OSNP 2009, nr 5-6, poz. 75, z 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07, z 4 października 2007 r., I UK 111/07, z 19 września 2007 r., III UK 38/07, OSNP 2008, nr 21 - 22, poz. 329;-z 14 września 2007 r., III UK 27/07, OSNP 2008, nr 21 -22, poz. 325).

W niniejszej sprawie zeznania świadka J. N., który był bezpośrednim przełożonym wnioskodawcy, wskazują, że wnioskodawca, oprócz pracy na ciągniku, wykonywał też inne prace nie związane bezpośrednio z pracą kierowcy ciągnika tj. szykowanie narzędzi, naprawianie drobnych usterek. Nadto zeznania tego świadka pozostają częściowo rozbieżne z zeznaniami samego wnioskodawcy. Świadek twierdził bowiem, że wnioskodawca pracował przy opryskach, orkach, kultywacji, pracach transportowych, podczas gdy W. S. zeznał, że pracował jako pracownik obsługi kolumny parnikowej. Rozbieżności te nasuwają wątpliwości co do faktycznego rodzaju czynności wykonywanych przez wnioskodawcę, co ostatecznie przemawia za brakiem podstaw do uznania tego okresu jako pracy w szczególnych warunkach.

Nie można też zaliczyć do okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach zatrudnienia wnioskodawcy w (...) we W. - Młyn w R.. Na okoliczność tego zatrudnienia wnioskodawca przedstawił jedynie ogólne świadectwo pracy, z którego wynika, że w okresie od 20 kwietnia 1982r. do 31 marca 1983r. zajmował stanowisko kierowcy ciągnikowego. Akta osobowe wnioskodawcy zaginęły, toteż nie było możliwym przeprowadzenie dowodu z innych dokumentów. Nadto W. S. nie przedstawił na okoliczność swego zatrudnienia w tym zakładzie i rodzaju wykonywanych czynności oraz warunków zatrudnienia żadnych świadków co, w ocenie Sądu, uniemożliwia ustalenie czy wnioskodawca wykonywał tę pracę stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, a więc przynajmniej 8 godzin dziennie w każdym dniu, roboczym. Tylko zaś takie wykonywanie pracy na stanowisku wymienionym w rozporządzeniu RM z 7 lutego 1983r. oraz w odpowiednim zarządzeniu resortowym, o czym wspomniano wyżej, daje podstawę do zaliczenia jej do okresu pracy w szczególnych warunkach uprawniającego do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym.

Reasumując powyższe rozważania Sąd Okręgowy uznał, iż W. S. nie udowodnił 15 letniego okresu pracy w szczególnych warunkach, co sprawia, że zaskarżona w sprawie decyzja organu rentowego była w pełni zasadna.

W związku z tym odwołanie jako bezzasadne na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. podlegało oddaleniu.

Apelację od powyższego wyroku wniósł W. S. kwestionując ustalenia Sądu Okręgowego we Włocławku w zakresie braku 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W uzasadnieniu apelacji wywodził, że pracował w pięciu zakładach na stanowisku kierowcy ciągnika i palacza kotłowego.

Przyznał, że nie posiada świadectwa pracy z (...) w W. za okres zatrudnienia od 2 listopada 1973 r. do 17 czerwca 1976 r. na stanowisku kierowcy ciągnika. Nie jest też możliwe pozyskanie tego dokumentu z uwagi na fakt, iż archiwum spłonęło. Okres ten może wykazać jedynie zeznaniami świadków. Rozbieżności w zeznaniach opisane przez Sąd wynikały z faktu, iż w spornym okresie drobne usterek naprawiali sami kierowcy.

W (...) w R. także pracował jako traktorzysta. W Wojewódzkim Przedsiębiorstwie (...) we W. (...) w R. od 20 kwietnia 1982 r. do 31 marca 1983 r. pracował na stanowisku kierowcy ciągnika, co wynika ze świadectwa pracy. Nie jest natomiast możliwe pozyskanie akt osobowych z tego zakładu. Do apelacji ubezpieczony dołączył kserokopię zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu wystawionego przez Przedsiębiorstwo (...) SA we W. w dniu 14 grudnia 2001 r. potwierdzające zatrudnienie od 20 kwietnia 1982 r. do 31 marca 1983 r. na stanowisku kierowcy.

W. S. kwestionował również ustalenia Sądu Okręgowego w zakresie odmowy zaliczenia okresu pracy w Przedsiębiorstwie (...) B. od 22 czerwca 1987 r. do 31 maja 1988 r. albowiem od początku zatrudnienia pracował w tym zakładzie jako palacz, co potwierdził świadectwem pracy.

Ostatnim zakładem, w którym wykonywał pracę w warunkach szczególnych na stanowisku palacza był Zakład Produkcji i (...) w R. w okresie od 9 marca 1992 r. do 31 maja 1994 r.

Organ rentowy nie złożył odpowiedzi na apelację.

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zważył, co następuje:

Apelacja W. S. była bezzasadna i jako taka podlegała oddaleniu.

Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił określony przez siebie stan faktyczny, a Sąd Apelacyjny ustalenia w tym zakresie podziela i przyjmuje jako własne zauważając jedynie, iż realia niniejszej sprawy wymagały poczynienia jeszcze dalszych, bardziej szczegółowych ustaleń w zakresie warunków i okresu pracy wnioskodawcy, na co zebrany w sprawie materiał dowodowy w większości pozwalał. Jego ocena w zakresie w jakim dokonał jej Sąd Okręgowy była jednak w pełni prawidłowa, nie wykazywała błędów logicznych i nie wykraczała poza ramy swobodnej oceny dowodów określonej w art. 233 kpc. Tożsame, co było konsekwencją powyższego, braki należało dostrzec w rozważaniach prawnych, niemniej i w tym wypadku nie miały one ostatecznie wpływu na prawidłowość zastosowanych w sprawie przepisów prawa materialnego i w pełni słuszną ich interpretację. Wyrok Sądu I instancji w pełni odpowiadał prawu, zaś zarzucone mu nieprawidłowości, w kierunku w jakim skierowana została apelacja, były zupełnie nietrafne.

Za kompletnie bezpodstawną należało uznać tezę apelującego jakoby samo świadectwo wykonywania prac w warunkach szczególnych wystawione przez (...) B. 18 lipca 2012 r. było niewzruszalnym dokumentem poświadczającym zatrudnienie wyłącznie na stanowisku palacza. Przedmiotowy dokument w żadnej mierze nie posiada takiej „mocy”, a co najwyżej – pod warunkiem, że jest prawidłowo wystawiony, o czym niżej – stanowi domniemanie, że osoba w nim wskazana wykonywała określone prace w warunkach szczególnych dla celów emerytalnych (por. wyrok SA w Katowicach z dnia 4 listopada 2008 r., III AUa 3113/08). Dokument ten nie jest jednak dokumentem urzędowym i nie korzysta z przysługujących takim dokumentem cech wymienionym w art. 244 kpc, a podlega tożsamej kontroli jak każdy inny dokument prywatny (por. wyrok SA w Białymstoku z 24 września 2008 r., III AUa 795/08; OSAB 2008/4/60-68). Organ rentowy jest przy tym w pełni uprawniony do samodzielnego stwierdzenia spełnienia przesłanek do nabycia prawa do świadczenia, nie wiąże go zapatrywania podmiotów wystawiających dokumenty przedkładane przez ubezpieczonych na temat kwalifikacji prawnej zdarzeń mających znaczenie dla oceny wniosku i w przypadku bądź błędności formalnej tego dokumenty bądź uzasadnionych wątpliwości co do jego treści merytorycznych może ten dokument odrzucić jako niemiarodajny dla ustalenia warunków pracy osoby ubiegającej się o prawo do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych. W szczególności za uzasadnienie dyskwalifikujące dla organu rentowego – który, co należy przypomnieć, nie może się posilkować osobowymi źródłami dowodowymi – są sprzeczności zapisów świadectwa z inną dokumentacją pochodzącą od podmiotu wystawiającego to świadectwo. Świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach, o którym mowa w § 2 ust. 2 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) nie jest dokumentem abstrakcyjnym i musi znajdować oparcie w posiadanej przez zakład pracy dokumentacji, a w konsekwencji może być poprzez te dokumenty weryfikowane (por. wyrok SA w Katowicach z dnia 30 listopada 2006 r., III AUa 466/06). Analogiczne uprawnienia w zakresie oceny świadectwa wystawionego przez pracodawcę przysługują sądowi.

Przedłożone w niniejszym postępowaniu świadectwo wykonywania prac w warunkach szczególnych nie znajdowało oparcia w innej dokumentacji zawartej w aktach osobowych wnioskodawcy.

Ze skierowania do pracy wydanego przez Urząd Miejski w dniu 17 czerwca 1987 r. wynikało, że W. S. jest kierowany do pracy w Przedsiębiorstwie (...) B. na wolne miejsce „betoniarza”. Z datą 22 czerwca 1987 r. zawarta została umowa o pracę na 14-dniowy okres próbny pomiędzy (...) B. a W. S. na stanowisku „betoniarz prefabrykatów”, którą następnie przedłużono kolejną umową o pracę zawartą 6 lipca 1987 r. wskazując także stanowisko „betoniarz prefabrykatów”. Kolejne angaże dotyczące zmiany wynagrodzenia wystawione odpowiednio 14 sierpnia 1987 r., 25 lutego 1988 r., 27 kwietnia 1988 r. określały, iż obowiązki powierzone ubezpieczonemu nie ulegają zmianie. Dopiero pismem z 10 czerwca 1988 r. przeniesiono ubezpieczonego począwszy od 1 czerwca 1988 r. ze stanowiska betoniarza na stanowisko palacza. Zatem ustalenia Sądu Okręgowego, w świetle nie budzących wątpliwości dokumentów źródłowych, w zakresie ustalenia, iż dopiero od 1 czerwca 1988 r. ubezpieczony pracował jako palacz kotłowy należało uznać za prawidłowe.

Sąd Okręgowy nie rozważył jednak czy okres zatrudnienia na stanowisku betoniarza prefabrykatów od 22 czerwca 1987 r. do 31 maja 1988 r. również nie stanowił zatrudnienia w warunkach szczególnych.

W ocenie Sądu Apelacyjnego ww. okres powinien zostać zaliczony do pracy w warunkach szczególnych. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 18 lutego 1983 r.) w Dziale V budownictwo i przemysł materiałów budowlanych w punkcie 4 wykazu A wymienia między innymi prace betoniarskie. Prace te wymienione zostały także w zarządzeniu resortowym t.j. zarządzeniu Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983 r. w sprawie wykazu stanowisk pracy w zakładach nadzorowanych przez Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach uprawniające do wcześniejszego przejścia na emeryturę oraz do wzrostu emerytur i rent (Dz. Urz. Z 1983 r. Nr 3, poz. 6), w którym w Dziale V pkt 4 prace zbrojarskie i betoniarskie wymieniono stanowisko „betoniarz” (podp. 3).

Zatem łączny okres pracy w warunkach szczególnych w Przedsiębiorstwie (...) B. wyniósł 4 lata 8 miesięcy i 17 dni.

Odnośnie zatrudnienia ubezpieczonego w (...) we W. – (...) w R. Sąd Okręgowy poczynił właściwe ustalenia i zasadnie odmówił zaliczenia okresu pracy od 20 kwietnia 1982 r. do 31 marca 1983 r. do pracy w warunkach szczególnych. Ubezpieczony nie wykazał bowiem, iż przez cały okres zatrudnienia w (...)R. wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązki na stanowisku kierowcy ciągnikowego. Jedynym dokumentem poświadczającym zatrudnienia ww. zakładzie było zwykłe świadectwo pracy, nie zachowały się akta osobowe a ubezpieczony nie przedstawił świadków mogących przybliżyć okoliczności tego zatrudnienia. Wobec braku dokumentów źródłowych nie było możliwe ustalenie zakresu prac wykonywanych przez ubezpieczonego. Kserokopia zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu dołączona do apelacji wskazywała stanowisko ubezpieczonego w sposób ogólny „kierowca” bez podania pojazdu, którym kierował, co w żaden sposób nie mogło podważyć ustaleń dokonanych przez Sąd pierwszej instancji. Sąd Apelacyjny wskazuje przy tym, iż nie jest dopuszczalne uwzględnianie do okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika, przez co tak zatrudniony nie spełniał koniecznego warunku dla uzyskania wcześniejszych uprawnień emerytalnych, jakim było stale wykonywanie pracy szkodliwej w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na zajmowanym stanowisku pracy (wyrok SN z dnia 4 czerwca 2008 r., II UK 306/07). Tylko okresy wykonywania zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy wypełniają weryfikowalne kryterium uznania pracy o cechach znacznej szkodliwości dla zdrowia lub znacznego stopnia uciążliwości, lub wymagającej wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Stałe wykonywanie takich prac oznacza, że krótsze dobowo (nie w pełnym wymiarze obowiązującego czasu pracy na danym stanowisku) lub periodyczne, a nie stałe świadczenie pracy wyklucza dopuszczalność uznania pracy za świadczoną w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wskutek niespełnienia warunku stałej znacznej szkodliwości dla zdrowia lub stałego znacznego stopnia uciążliwości wykonywanego zatrudnienia (postanowienie SN z dnia 3 października 2008 r., II UK 133/08). W sytuacji natomiast, gdy pracownik wykonuje co prawda różne rodzajowo czynności w ciągu obowiązującego go systemu i czasu pracy ale każda z nich jest pracą w warunkach szczególnych przesłanka z § 2 ust. 1 w/wym. rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. zostaje zachowana.

Wobec braku świadectwa pracy poświadczającego zatrudnienie ubezpieczonego w warunkach szczególnych w (...)R. wymagane było wykazanie innymi środkami dowodowymi rzeczywistego charakteru zatrudnienia czemu w postępowaniu dowodowym skarżący nie podolał.

Ostatnim spornym okresem pracy w warunkach szczególnych, nie uwzględnionym przez Sąd Okręgowy, było zatrudnienie W. S. w SKR W. od 2 listopada 1973 r. do 17 czerwca 1976 r. Ubezpieczony nie przedstawił żadnego dokumentu poświadczającego powyższe zatrudnienie, nie zachowały się także akta osobowe z tego zakładu, a jedynym źródłem dowodowym były zeznania świadka i samego skarżącego, które słusznie Sąd Okręgowy ocenił jako sprzeczne z zeznaniami wnioskodawcy i nie pozwalające na ustalenie, iż W. S. we wskazanym okresie był stale i w pełnym wymiarze czasu pracy zatrudniony jako kierowca ciągnika.

Sąd Apelacyjny dostrzega dodatkowo, iż okres pracy w SKR w W. zaliczony przez organ rentowy do ogólnego stażu ubezpieczeniowego na podstawie zeznań świadków jest wątpliwy.

W. S. w dniu 18 czerwca 1976 r. podejmując zatrudnienia w SKR w R. wypełnił kwestionariusz osobowy, w którym podał, że w okresie od 13 września 1974 r. do 15 czerwca 1976 r. pracował w SKR w W. na stanowisku traktorzysty. Z dokumentu tego nie wynikał wymiar czasu pracy (akta osobowe ubezpieczonego z SKR w R.).

W aktach osobowych dotyczących zatrudnienia wnioskodawcy w (...) B. zachował się życiorys z 19 czerwca 1987 r., w którym ubezpieczony podawał, że po ukończeniu szkoły podstawowej pracował wraz z rodzicami w ich gospodarstwie rolnym w R., a pracę zawodową podjął 18 czerwca 1976 r. w SKR w R.. W karcie przebiegu pracy zawodowej W. S. okres od 23 czerwca 1967 r. do 18 czerwca 1976 r. wykazany został jako praca w gospodarstwie rolnym (akta osobowe ubezpieczonego z (...) B.).

W tym stanie sprawy zeznania ubezpieczonego i świadka J. N. na okoliczność pracy W. S. w SKR w W. nie mogły stanowić wiarygodnego dowodu, ani na okoliczność okresu zatrudnienia ubezpieczonego w SKR w W. ani też na okoliczność charakteru tego zatrudnienia i jego wymiaru.

Zatem łączny okres pracy w warunkach szczególnych udowodniony przez ubezpieczonego stanowił 12 lat, 9 miesięcy i 12 dni, na który składało się zatrudnienie:

- w SKR w (...) lat, 10 miesięcy i 2 dni;
- w (...) B. (...) lata, 8 miesięcy i 17 dni;
- w Zakładach Produkcji (...) w (...) lata, 2 miesiące i 23 dni.

Tym samym wnioskodawca nie wykazując się 15-letnim stażem pracy w warunkach szczególnych nie spełnił wszystkich wymaganych warunków do przyznania prawa do emerytury w myśl art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.). Wydaną w tym przedmiocie decyzję Zakład Ubezpieczeń Społecznych z dnia 14 maja 2012 r. należało uznać za prawidłową. Ostatecznie prawidłowym był również skarżony wyrok Sądu Okręgowego we Włocławku. Zgłoszone przeciwko niemu zarzuty apelacyjne były chybione i zupełnie nietrafne w zakresie faktycznych realiów ustalania uprawnień emerytalnych z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Apelacja podlegała oddaleniu, o czym Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 385 k.p.c.